

JOHAN VAN DORSTEN

Het meisje op
de Wsselhoeve

HET MEISJE OP DE IJSSELHOEVE

Johan van Dorsten

Het meisje op de IJsselhoeve

Westfriesland

www.kok.nl

NUR 344

ISBN 978 90 205 2969 2

Copyright © 2009 by 'Westfriesland', Hoorn/Kampen

Omslagillustratie en -ontwerp: Bas Mazur

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOOFDSTUK 1

Het was zomer, de zon scheen heel warm op de rug van het meisje en af en toe veegde ze het zweet van haar voorhoofd. Annet boog zich voorover en trok voorzichtig het onkruid tussen de bonenstruiken weg. Moe Antje had haar goed geïnstrueerd: 'Denk erom, alleen het onkruid en pas op dat je met het onkruid niet ook de bonen meetrekt. Va vindt je eigenlijk nog te klein om dit werk te doen. Maar ik moet zelf naar het hooiland vandaag en morgen ook, als het weer zo blijft. En omdat jij altijd precies doet wat ik zeg, waag ik het erop. Als jij nu die beide rijen doet, schoffel ik vanavond na het hooien de paden wel schoon.'

Annet zei: 'Ik zal het heel secuur doen, moe. En krijg ik dan zakgeld voor de vakantie, als ik een keer mee naar de markt mag?'

'Ja, dat heb ik je toch beloofd.'

Moe Antje pakte de schoffel waarmee ze een begin had gemaakt, maar nu moest ze gauw naar het hooiland, want er stond nog heel wat op het programma die dag. Een week geleden had vader Van Losen gras gemaaid om te hooien. Hij had een paard en een maaimachine kunnen lenen van hun buurman, die groot boer was en die zijn paard welwillend ter beschikking stelde, maar wel verwachtte dat zijn buurman hem een keer een dag zou helpen. Een paar dagen geleden hadden ze met z'n vieren, vader, moeder en de beide dochters, het gras gekeerd. Nu lag het droog op het land en moest het bij elkaar worden geharkt, daarna moest het op de wagen gepakt worden en in de berg gebracht. Willemien was ook al in het hooiland, maar zij was een paar jaar ouder dan Annet en kon al wel aardig meehelpen. Het was een heel karwei, want Van Losen had meteen maar al het hooiland gemaaid omdat hij dan maar één keer de maaimachine hoefde te lenen. Het weer had aardig vast geleken en gelukkig was dat ook gebleken, want het hooi lag nu droog op het land. Maar het zou nog een heel gezwoeg worden voor al het hooi in de

berg was opgetast. En nu neigde toch warempel de lucht naar regen. Ze keek zorgelijk toen ze even later met een busje met warme thee naar het land liep. Ze hadden hard gewerkt zag ze wel, want nu was het hooi al aan zwillen geharkt. Haar man had dus toch de combinatie van zijn buurman geleend, want alles lag aan zwil en Willemien harkte het losse hooi, dat de machine niet had gepakt, bijeen.

Van Losen liep naar het paard en de wagen en zei: 'We gaan meteen beginnen te laden, Antje, Willemien kan wel zo door harken. We zien wel hoe ver ze komt.'

Zij klom op de wagen, pakte het hooi aan en legde het zo neer dat het een goed voer kon worden.

Terwijl ze hard werkten om een voer hooi op de wagen te krijgen, zei Van Losen: 'Ik vind dat de meisjes maar samen moeten melken, Antje. Wat denk je, zouden ze dat kunnen?' 'Nou, dat moet maar, hoor. Dan doen ze er maar wat langer over.'

'Nou ja, Annet is nog wel erg jong.'

'Ze doen hun best maar, hoor, en als het niet lukt, dan melken we ze vanavond wel na.'

Toen het voer geladen was, zei moeder Van Losen: 'Nu gaan we naar huis, dan drinken we daar koffie en daarna kunnen jullie wel weer naar het land gaan, terwijl va en ik het voer lossen.'

Terwijl ze koffie dronken, regelde moe hoe alles zou gaan. 'Va steekt af, Annet gooit het mij toe en ik leg het uit. Jij, Willemien, moet een mandje aardappelen schillen en om half twaalf op het vuur zetten. De groenten en het spek zijn al klaar, dus het is makkelijk zat. Je weet toch wel hoeveel zout erop moet, hè?'

'Ja, best wel, moe,' zei Willemien. Ze was apetrots dat zij voor het eten mocht zorgen.

Van Losen dronk zijn koffie en zat het tafereel genoeglijk aan te kijken. Het liep allemaal gesmeerd als moeder Antje de zaken regelde. En al zat er dan ander weer aan de lucht, daar

was nu nog geen sprake van. De hemel was wijd en ruim om hen heen toen ze verder gingen met het hooien. Ze werkten gestadig door. Er voer een schip op de IJssel, maar ze keken nauwelijks op, want nu beheerste het hooien heel hun denken. Toch, toen het tweede voer was geladen, keek vader Van Losen even naar de lucht en zei: 'De lucht werkt wel, hoor, we houden vandaag maar geen middagslaap.'

'Hoeveel voer ligt er nog, wat denk je?'

'Er is nu twee voer weg, nou, nog zo'n zeven voer.'

'Dat redden we vandaag niet, hè?'

'Nee. Annet, begin jij maar achteraan om het hooi aan hopen te zetten.'

'Dat is niks waard, dat kan ze niet. Ik weet het beter, we lossen dit voer en dan gaat Annet op de wagen om te laden en ik zet wel vast een paar zwil aan oppers.'

'Ja, dat kan ook. Ik zal geen grote vorken opsteken, zodat zij er de armen omheen kan krijgen, en ik geef haar wel aan hoe ze het moet doen. En we gaan net zo lang door als het droog is, al wordt het ook nog zo laat.'

Annet was heel trots dat zij straks mocht laden. Toch viel dat niet mee, want al had va dan gezegd dat hij niet zulke dikke vorken op zou steken, ze kon een vork vol hooi maar net aan versjouwen. Va hielp wel wat. Af en toe plaatste hij een dikke vork aan de kant en zei dan: 'Zo, laat die maar zo liggen.'

Geleidelijk aan werd het voer hoger en nu trapte Annet het hooi alleen maar een beetje aan.

'Nou ja,' zei va, 'we hoeven er niet ver mee te rijden, anders zou het niet gaan.'

Annet veegde even met haar schort het zweet van haar voorhoofd. Wat viel het tegen om zo'n vracht hooi te laden.

Gelukkig was het voer nu bijna vol, want va zei: 'Gooi nu alles maar in het midden en dan goed aanstampen.'

Eindelijk gaf hij de laatste vork vol aan en zei: 'Ga maar liggen, dan rijd ik eerst naar huis.'

Nu kwam moe ook aanlopen, zij had intussen al een tiental

oppers gemaakt en nu kwam ze mee om met lossen te helpen. 'Ik gooi je het touw toe,' riep va.

Va wilde altijd alles heel secuur doen, terwijl moe meer was van: opschieten, anders komen we vandaag niet klaar. Nu riep ze al van een afstand: 'Opschieten, er moet nog heel wat gebeuren vandaag.'

Annet liep alvast naar het eerste hek. Bles trok de krakende wagen met gemak over het droge land. En ja hoor, het voer begon algauw over te hellen naar één kant. Gelukkig was het niet ver, maar toen de wagen naast de berg stond, zakte een kant van de vracht zo naar beneden.

'Nou, dat hoeven we er al niet meer af te steken,' zei va vrolijk. Hij hielp even om de grote hoop hooi uiteen te trekken en toen die geëgaliseerd was, klom hij op de wagen en gaf Annet ook de andere helft aan.

Ze dronken eerst karnemelk voor ze weer naar het land reden. 'Haal jij maar karnemelk,' zei moe, 'want deze wagen ga ik laden, dat lijkt mij toch beter.' Annet haalde de drinkenskan en liep op een draf naar de melkbussen die aan de weg stonden, waar de melkrijder ze had neergezet. Ha, een halve bus karnemelk. Annet schonk voorzichtig, zonder te morsen, de drinkenskan vol en toen dronk ze zelf een hele nap vol op. Ha, wat heerlijk was dat. Maar het werk ging gewoon verder, wagen na wagen werd gehaald en gelost. Telkens als een wagen was gelost, dronken ze allemaal karnemelk.

Toen het eigenlijk tijd was om te gaan melken, zei moe: 'Wat doen we, eerst melken of gaan we door?'

De lucht was nu heel donker geworden en va zei: 'Annet en Willemien moeten maar samen gaan melken, wij gaan gewoon door. Is het straks nog droog, dan lossen we eerst, en anders rijd ik de wagen zo de deel op en lossen we dat na de regen.'

Annet haalde Willemien van haar huishoudelijke bezigheden en vertelde dat zij moesten melken. Willemien begon meteen te mopperen. 'Ik heb zo hard gewerkt, zodat ik op tijd klaar

zou zijn, en nu moeten wij nog gaan melken. En het is al heel donker buiten en straks zitten wij onder een koe als het onweert.'

Daar was Annet ook bang voor, maar zij begreep dat het niet anders kon. 'Kom dan maar gauw mee, Willemien, misschien, als we opschieten, kunnen we nog klaar zijn voor de bui de IJssel overkomt.'

Gelukkig waren de koeien niet wild, ze stonden allemaal vooraan, en toen ze een stuk koek kregen, bleven ze daar ook staan zodat ze alle koeien zo konden vastbinden. 'We melken eerst de makkelijkste,' vond Willemien, 'als va en moe dan klaar zijn, kunnen zij de moeilijke melken.'

Dat leek Annet ook heel goed. Ze molken zo hard ze konden en af en toe keken ze naar de lucht, die aan de andere kant van de IJssel heel donker was en af en toe kronkelde er al een bliksemstraal langs die lucht. Annet zuchtte ervan, ze kon al wel aardig melken, maar nu het zo snel moest gebeuren, begonnen haar polsen zeer te doen. En de vliegen waren zo lastig, de koe zwaaide aan een stuk door met haar staart en af en toe draaide ze haar kop en likte over haar rug naar de vliegen. Deze vlogen dan even op om daarna weer op de huid van de koe te gaan zitten en omdat er onweer in de lucht zat, staken de vliegen.

'Ik heb er een uit,' riep Annet blij.

'Ik ook zowat, hoor,' riep Willemien.

Nu moesten er nog vier, want een stond droog en moest over een paar weken kalven. 'Wie het eerst de volgende koe uit heeft, die moet de zwarte maar melken,' riep Willemien. Annet antwoordde niet. Zij kon iets beter melken dan Willemien, maar zij vond dat Willemien als oudste de nare zwarte moest melken, want dat was een koe die kleine spenen had en een heel strakke uier en ook nog vaak heel lastig kon zijn.

De bui kwam net de rivier over toen Annet de melk uitstortte en Willemien zat nog onder haar koe. Nu moest zij de zwarte melken, terwijl het al begon te regenen. Ze had niet door

dat Willemien opzettelijk talmde door maar steeds nog een paar druppels uit de uier van de koe te wringen.

En toen was er opeens de regen. Als een stortvloed kwam die over het land aangesneld. De koeien draaiden meteen hun achterste naar de wind, bogen de koppen en gingen met een kromme rug staan; een ogenblik later waren de meisjes nat tot op hun huid.

‘Wat moeten we nu,’ klaagde Annet.

‘We moeten ze gewoon uitmelken, nou, nat zijn we toch al.’

Ja, Willemien had die van haar al uit, terwijl zij nog de achterste spenen moest melken van haar koe. ‘Jij moet de melkar meenemen,’ riep ze, ‘want ik heb nog een hele tijd werk.’ De regen gutste neer en opeens was er een bliksemstraal en tegelijk de donderslag, die hen in elkaar deed krimpen. Gelukkig was va er nu ook. ‘Geef mij maar even, Annet. Loop jij maar hard naar huis en je moet meteen droge kleren aantrekken, hoor.’

Opgelucht holde ze naar huis. Op de deel stond het laatste voer hooi dat ze hadden gehaald. Het hooi geurde zo dat de hele deel er naar rook. Moe was in de keuken en hielp haar even haar natte kleren uittrekken, die aan haar plakten. ‘Trek je nachtpon maar aan, en hier is een kom warme melk.’

Nu ze weer droge kleren aanhad en moe zo zorgzaam was, gleeed de doorgestane angst van haar af. ‘Hebben va en moe alle hooi binnengekregen?’

‘Wel bijna, er staat nog één voer op het land, maar dat staat aan opper. Toen va de bui aan zag komen, ben ik hard vooruit gelopen om de banderdeuren open te doen, zodat va zo het voer de deel op kon mennen. Het bovenste hooi op het voer is wat nat geworden, maar dit hooi gaat op de hilde boven de koeien en dat voeren we het eerst op en va zegt, als we de deuren een paar dagen tegen elkaar open laten staan, dan trekt dat water er wel uit.’

Het leek dat de dag goed voor hen zou eindigen, maar dat bleek maar schijn, want toen ze aan de maaltijd zaten, kwam Van Ruiteren, de boer die aan het eind van de zandweg woon-

de en waar ze twee pinken in de weide hadden, naar hen toe. 'Er is narigheid,' zei va meteen toen ze hem aan zagen komen fietsen, 'anders kwam hij niet door de regen hiernaartoe.'

'Goedenavond, mensen.'

Van Ruiteren was een zware man en een grote boer, die twee knechten en twee meiden had en wel vijftientig koeien molk.

Moe schoof een stoel bij: 'Ga zitten, buurman.'

'Dat je er met dit weer doorkomt,' zei va.

'Ja, nou ja, het is zo: jouw bonte pink staat op kalven en het dier is erg dik, je moet er vanavond nog wel even naar kijken.'

De stem van Van Ruiteren klonk verontschuldigend, en daar was wel reden voor. Vorig jaar was zijn stier uitgebroken en toen hadden zij hun pink ernaast lopen. De pink was gedekt, hoewel dat nog veel te vroeg was, want de pink was nog niet uitgegroeid en had nog wel drie maanden moeten groeien voor ze bij de stier kon. Van Losen had er wel over geklaagd, maar Van Ruiteren had achteloos gezegd: 'Ach ja, als zulke dieren gek in de kop zijn, dan kun je dat toch niet voorkomen. Maar als je dat beest wat extra voer geeft deze winter, dan loopt de schade wel los.'

Moe had schadevergoeding willen eisen, want als zo'n jong dier drachtig werd van zo'n zware stier, dan kon er wel een moeilijke geboorte op volgen, maar va had ertegen opgezien om schadevergoeding te eisen, want ze hadden elk jaar ook veel gemak van de grote boer. Als hijzelf er niet om verlegen was, mochten ze zijn hooimachine lenen en och, om van je buurman schadevergoeding te eisen, nee, dat zag hij niet zitten. 'We huren ook nog een bunder land van hem,' had va gezegd, 'en als we hem tegen de haren instrijken, dan kan het weleens heel lastig worden voor ons.'

'Nou ja,' had moe gezucht, 'dan moeten we maar hopen dat het goed gaat.'

En nu was het dus zover. 'Ik kom meteen na het eten kijken,' zei va, 'en bedankt dat je ons hebt gewaarschuwd.'

‘Nou, als er een knecht moet helpen trekken,’ zei Van Ruiteren, ‘dan waarschuw je maar.’

‘Wil je niet gaan zitten, buurman?’

‘Nee, ik ga weer, want de bui heeft ons ook overvallen en we hebben twee voer hooi op de deel staan, die moeten nog gelost worden.’

Va en moe gingen meteen na het eten naar de pink toe en Willemien en Annet moesten de etensboel opruimen en samen afwassen. Willemien sprak uit wat Annet ook al had gedacht. ‘Als het misgaat, Annet, zouden wij dan nog wel geld krijgen voor het feest?’

‘Dat hebben ze toch beloofd.’

‘Ja, maar als nu de veearts moet komen en als hij dan een hoge rekening stuurt, is het geld misschien wel allemaal op.’ Annet keek haar met grote schrikogen aan. Als al het geld op was, konden ze misschien niet eens meer brood kopen. Het geld was dikwijls een probleem, er scheen altijd te weinig worden ontvangen, als je moe hoorde klagen.

‘We moeten maar afwachten,’ zei Willemien.

De dag had zo mooi geleken met heel veel zon en geurig hooi en nu was het donker weer en het regende maar door.

‘Daar komt moe alweer aan,’ constateerde Willemien.

Moe had geen goed nieuws. ‘Ik trek even een mantel aan en dan fiets ik naar het dorp om de veearts te waarschuwen.’

‘Gaat het niet goed, moe?’

‘Het dier is te nauw en erg dik, va durft het risico niet te nemen.’

Somber zaten de meisjes te wachten op de uitkomst, maar het duurde zo lang, dat ze haast op hun stoel in slaap vielen. Het was al donker toen va en moe terugkwamen, va met de kruiwagen waar een dood kalf in lag. Ze durfden eerst niets te vragen, maar toen moe vroeg: ‘Heb je koffie gezet, Willemien?’ wilden ze alles weten.

‘Is het kalf dood, moe?’

Ze knikte met zuinige ogen en samengeknepen lippen. ‘De pink leeft, maar of ze ooit veel melk zal geven. De veearts is

wel een dik uur bezig geweest om het kalf te verlossen.’
Gelukkig was va wat minder somber. ‘We zien wel,’ zei hij, ‘als het dier geen melk wil geven of veel te weinig, zetten we het droog en doen we het in de vetweide. Ik was al bang dat het dier eraan zou gaan, maar dat is gelukkig niet gebeurd. Nou, en verder moeten we maar zien.’
‘Er zal wel een dikke rekening komen,’ somberde moe.
‘Gelukkig lijkt het met de aardappels heel goed,’ zei va. ‘We kunnen volgende week al beginnen met het rooien van de vroege. Nou, daar is altijd vraag naar. Als we eens een bordje aan de weg zetten? En als het zo niet loopt, ga ik een paar dagen met paard en wagen op pad.’
‘O, je verkoopt altijd wat. En nu naar bed, meisjes.’
‘Jullie hebben ons maar wat goed geholpen, hoor. Als we jullie niet hadden, nou, dan hadden we al het hooi niet binnen gekregen, hoor.’ Dat was va en toen hij hun vragende blikken zag, pakte hij zijn portemonnee en gaf hun elk een dubbeltje. ‘Hier, dat hebben jullie eerlijk verdiend.’
‘Nou, nou,’ protesteerde moe, maar daar liet ze het bij. Met hun dubbeltje in de hand geklemd gingen ze meteen naar bed. Het was toch nog meegevallen.

Het meisje op de Ijsselhoeve

JOHAN VAN DORSTEN

Johannes en Antje van Losen hebben twee dochters: Willemien en Annet. Willemien lijkt, met haar scherpe tong, erg op haar moeder, die dan ook niet onder stoelen of banken steekt dat Willemien een streepje voor heeft. Maar Annet is dapper, en heeft haar vader aan haar kant.

Eigenlijk is het een opluchting voor Annet, als ze het ouderlijk huis verlaat om meid te worden op de Ijsselhoeve. Anders dan haar zusster, die daar ook heeft gediend, kan ze uitstekend overweg met de boerin. Maar dan krijgt haar moeder een beroerte en staat haar vader er alleen voor. Willemien trouwt met haar man bij haar vader in, maar als haar man werk kan krijgen in Holland, laten ze het kleine boerderijtje voor wat het is, ervan overtuigd dat ze daar nooit rijk van worden. Annet en haar man Albert nemen het stokje over. Zal het hen met hard werken lukken de boerderij draaiende te houden?

Johan van Dorsten is een bekend schrijver van streekromans in het land rond de IJssel. Zijn beschrijvingen van het authentieke boerenleven nemen je mee terug in de tijd. Een vervolg op deze uitgave, getiteld *De Boerin van de Ijsselhoeve*, is in voorbereiding.

Westfriesland

